

CENTRUM MEDYCZNE
KSZTAŁCENIA
PODYPLOMOWEGO

Program specjalizacji w dziedzinie

ONKOLOGII KLINICZNEJ

dla lekarzy posiadających specjalizację I lub II stopnia, lub tytuł
specjalisty w dziedzinie radioterapii onkologicznej
(obowiązuje lekarzy, którzy rozpoczęli szkolenie specjalizacyjne w wyniku postępowania
kwalifikacyjnego - wiosna 2023 r.)

Zatwierdzam
z upoważnienia Ministra Zdrowia
Piotr Bromber
Podsekretarz Stanu
/dokument podpisany elektronicznie/

Warszawa 2023

Program specjalizacji opracował zespół ekspertów w składzie:

1. Prof. dr hab. Maciej Krzakowski – konsultant krajowy w dziedzinie onkologii klinicznej;
2. Prof. dr hab. Piotr Potemski – przedstawiciel konsultanta krajowego;
3. Prof. dr hab. Piotr Wysocki – przedstawiciel Polskiego Towarzystwa Onkologii Klinicznej;
4. Prof. dr hab. Andrzej Kawecki – przedstawiciel Polskiego Towarzystwa Onkologii Klinicznej;
5. Prof. dr hab. Tomasz Byrski – przedstawiciel Naczelnej Rady Lekarskiej;
6. Dr hab. Sebastian Szmit, prof. CMKP – przedstawiciel Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego;
7. Lek. Małgorzata Radom – przedstawiciel Naczelnej Rady Lekarskiej odbywający szkolenie specjalizacyjne.

I. CELE SZKOLENIA SPECJALIZACYJNEGO

1. Uzyskane kompetencje zawodowe

Celem szkolenia specjalizacyjnego jest uzyskanie szczególnych kwalifikacji w dziedzinie onkologii klinicznej umożliwiających zgodnie ze współczesną wiedzą medyczną:

- 1) samodzielne rozpoznawanie nowotworów złośliwych i prowadzenie leczenia systemowego chorych na nowotwory złośliwe stosowanego wyłącznie lub w skojarzeniu z innymi metodami (leczenie chirurgiczne i leczenie promieniami);
- 2) orzekanie o potrzebie rehabilitacji leczniczej, czasowej niezdolności do pracy, uszczerbku na zdrowiu, wydawanie orzeczeń lekarskich o stanie zdrowia pacjentom ubiegającym się o przyznanie świadczeń z zabezpieczenia społecznego choroby i jej następstw;
- 3) przygotowanie opinii, orzeczeń i wniosków dotyczących leczonych chorych;
- 4) udzielanie konsultacji lekarskich w dziedzinie onkologii klinicznej lekarzom innych specjalności;
- 5) prowadzenie czynności konsultacyjnych w zakresie onkologii klinicznej na zlecenie konsultanta krajowego lub wojewódzkiego;

- 6) prowadzenie promocji zdrowia i zapobieganie chorobom nowotworowym;
- 7) samodzielne kierowanie oddziałami klinicznymi lub szpitalnymi i przychodniami, które zajmują się leczeniem systemowym chorych na nowotwory złośliwe;
- 8) kierowanie specjalizacją w zakresie onkologii klinicznej;
- 9) prowadzenie szkolenia przed- i podyplomowego w zakresie onkologii klinicznej;
- 10) doskonalenie zawodowe innych pracowników medycznych;
- 11) kierowanie badaniami medycznymi w dziedzinie onkologii klinicznej.

2. Uzyskane kompetencje społeczne

Lekarz w czasie szkolenia specjalizacyjnego kształtuje i rozwija postawę etyczną oraz doskonali kompetencje społeczne, a w szczególności:

- 1) kierowanie się w swoich działaniach nadrzędną zasadą dobra chorego;
- 2) respektowanie społecznie akceptowanego systemu wartości oraz zasad deontologicznych;
- 3) umiejętność podejmowania decyzji oraz gotowość wzięcia odpowiedzialności za postępowanie swoje i powierzonego sobie zespołu;
- 4) umiejętność właściwej organizacji pracy własnej i harmonijnej współpracy w zespole;
- 5) umiejętność nawiązywania relacji z pacjentem oraz rodziną i opiekunem pacjenta, z poszanowaniem godności osobistej oraz zróżnicowania kulturowego, etnicznego i społecznego;
- 6) znajomość psychologicznych uwarunkowań relacji lekarz – pacjent;
- 7) umiejętność przekazywania informacji o stanie zdrowia, rokowaniach i postępowaniu diagnostyczno-terapeutycznym.

II. WYMAGANA WIEDZA

Oczekuje się, że lekarz po ukończeniu szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie onkologii klinicznej wykaże się przedstawioną poniżej wiedzą:

1. Epidemiologia nowotworów:

- 1) zachorowalność i umieralność oraz chorobowość na nowotwory złośliwe w Polsce i innych krajach;

- 2) struktura zachorowalności (w tym, charakterystyka pierwotnego zaawansowania) i umieralności;
- 3) wskaźniki zachorowalności i umieralności na nowotwory złośliwe (tendencje);
- 4) czynniki wewnętrzne i zewnętrzne wpływające na występowanie nowotworów złośliwych;
- 5) rejestracja nowotworów w Polsce (ogólne zasady i obowiązki);
- 6) pierwotna i wtórna profilaktyka nowotworów (w tym, wskazania i prowadzenie oraz znaczenie badań przesiewowych).

2. Podstawy molekularne i komórkowe nowotworów:

- 1) genetyczne uwarunkowania procesów powstawania nowotworów złośliwych;
- 2) podstawy genetyki nowotworów (w tym, znajomość mutacji warunkujących dziedziczne predyspozycje do rozwoju nowotworów oraz zaburzeń genetycznych o znaczeniu prognostycznym i predykcyjnym);
- 3) znaczenie zjawisk cyklu komórkowego w leczeniu nowotworów;
- 4) patogeneza powstawania przerzutów i miejscowego szerszenia nowotworów;
- 5) znaczenie zróżnicowania (heterogenność) komórkowej w nowotworach;
- 6) wpływ mechanizmów immunologicznych na powstawanie i leczenie nowotworów;
- 7) rola czynników wzrostowych i hormonów w powstawaniu nowotworów oraz leczeniu;
- 8) przewidywanie wrażliwości komórek nowotworowych na leczenie;
- 9) poradnictwo genetyczne – ogólne zasady.

3. Patomorfologia nowotworów:

- 1) podstawy klasyfikacji i mianownictwa nowotworów;
- 2) właściwości biologiczne nowotworów;
- 3) znaczenie prognostyczne i predykcyjne typu histologicznego, stopnia złośliwości i stopnia zróżnicowania histologicznego nowotworów w procesie leczenia;
- 4) znaczenie prognostyczne i predykcyjne czynników molekularnych w nowotworach złośliwych;
- 5) zasady pobierania i postępowania z materiałami do badań patomorfologicznych;
- 6) umiejętność interpretacji i ocena wiarygodności wyniku badania patomorfologicznego.

4. Diagnostyka nowotworów:

- 1) metody rozpoznawania nowotworów w stadium przedinwazyjnym i stadium inwazyjnym (badania rentgenograficzne i komputerowej tomografii, badania magnetycznego rezonansu, badania pozytonowej tomografii emisyjnej, diagnostyka izotopowa, badania ultrasonograficzne, diagnostyka hematologiczna, badania biochemiczne, badania nowotworowych markerów surowiczych);
- 2) klasyfikacja anatomicznego zasięgu nowotworów (klasyfikacja TNM i inne powszechnie stosowane systemy);
- 3) metody diagnostyczne w ustalaniu stopnia zaawansowania nowotworów;
- 4) metody monitorowania przebiegu leczenia i obserwacji po zakończeniu leczenia z uwzględnieniem skuteczności i racjonalności ekonomicznej.

5. Obraz kliniczny nowotworów złośliwych:

- 1) kliniczna charakterystyka i naturalny przebieg poszczególnych nowotworów;
- 2) umiejętność korelacji charakterystyki morfologicznej i klinicznej w prowadzeniu leczenia nowotworów.

6. Podstawy leczenia chirurgicznego nowotworów złośliwych:

- 1) zastosowania leczenia chirurgicznego w skojarzonym leczeniu nowotworów złośliwych;
- 2) pojęcia anatomicznej i biologicznej możliwości prowadzenia leczenia chirurgicznego;
- 3) wskazania i przeciwwskazania do pierwotnego leczenia chirurgicznego o założeniu radykalnym i paliatywnym;
- 4) wskazania do chirurgicznego leczenia zmian wtórnych (wznowy i przerzuty);
- 5) wskazania do leczenia chirurgicznego oszczędzającego i sposoby kojarzenia z innymi metodami leczenia;
- 6) wskazania do chirurgicznego leczenia o założeniu łagodzącym;
- 7) zasady oceny wyników leczenia chirurgicznego oraz skojarzonego z udziałem leczenia chirurgicznego.

7. Podstawy leczenia promieniami:

- 1) podstawy teoretyczne (fizyczne i biologiczne) leczenia promieniami;
- 2) właściwości różnych rodzajów promieniowania jonizującego;
- 3) promienioczułość tkanek zdrowych oraz promieniowrażliwość i promieniouleczałość nowotworów;

- 4) wskazania i przeciwwskazania do wyłącznego stosowania leczenia promieniami;
- 5) zasady kwalifikacji do leczenia skojarzonego z udziałem napromieniania (radioterapia przed i pooperacyjna, leczenie promieniami skojarzone z leczeniem systemowym);
- 6) zasady prowadzenia leczenia promieniami o założeniu radykalnym i paliatywnym;
- 7) ocena działań niepożądanych leczenia promieniami wyłącznego i skojarzonego oraz sposoby przeciwdziałania odczynom popromiennym;
- 8) ocena wyników leczenia promieniami.

8. Leczenie farmakologiczne (systemowe) chorych na nowotwory:

- 1) podstawy biologiczne leczenia systemowego (chemioterapia, hormonoterapia, immunoterapia i leczenie ukierunkowane molekularnie);
- 2) właściwości farmakologiczne leków stosowanych w leczeniu nowotworów (podstawy farmakokinetyki i farmakodynamiki);
- 3) mechanizmy działania i podział leków o działaniu przeciwnowotworowym (chemioterapia, hormonoterapia, immunoterapia i leczenie ukierunkowane molekularnie) oraz wspomagającym;
- 4) znajomość działań niepożądanych leków stosowanych w leczeniu nowotworów oraz sposobów zapobiegania i leczenia (leczenie wspomagające ze szczególnym uwzględnieniem leczenia zakażeń, stosowania wzrostowych czynników krwiotwórczych, postępowania przeciwwymiotnego, stosowania leków hamujących osteolizę, leczenia powikłań metabolicznych i wodno-elektrolitowych, postępowania w powikłaniach narządowych, leczenia bólu, stosowania leków cytoprotekcyjnych);
- 5) mechanizmy i metody zmniejszania oporności na leczenie systemowe;
- 6) podstawy systemowego leczenia doświadczalnego (zasady wprowadzania nowych leków do codziennej praktyki klinicznej, podstawy prowadzenia badań klinicznych i zasady dobrej praktyki klinicznej w zakresie postępowania o charakterze doświadczalnym);
- 7) zasady prowadzenia systemowego leczenia przeciwnowotworowego (w tym, znajomość interakcji leków przeciwnowotworowych i innych);

- 8) kliniczna wartość leków stosowanych w systemowym leczeniu przeciwnowotworowym (chemioterapia, hormonoterapia, immunoterapia i leczenie ukierunkowane molekularnie);
- 9) wskazania do wyłącznego leczenia systemowego o założeniu radykalnym i paliatywnym w poszczególnych nowotworach złośliwych:
  - a) nowotwory płuca i klatki piersiowej,
  - b) nowotwory ośrodkowego układu nerwowego,
  - c) nowotwory narządów regionu głowy i szyi,
  - d) nowotwory narządów układu wydzielania wewnętrznego,
  - e) rak piersi,
  - f) nowotwory układu pokarmowego,
  - g) nowotwory układu płciowego kobiety,
  - h) nowotwory układu moczowo-płciowego,
  - i) nowotwory kości,
  - j) nowotwory tkanek miękkich,
  - k) nowotwory skóry i czerniaki,
  - l) chłoniaki i nowotwory złośliwe układu krwiotwórczego,
  - m) nowotwory złośliwe o nieustalonym punkcie wyjścia;
- 10) zasady leczenia systemowego chorych na nowotwory w zaawansowanym wieku;
- 11) wskazania do leczenia intensyfikowanego z udziałem przeszczepiania komórek krwiotwórczych;
- 12) zasady postępowania (w tym, leczenie systemowe) u kobiet chorych na nowotwory w okresie ciąży;
- 13) wskazania do systemowego leczenia uzupełniającego w ramach postępowania skojarzonego w poszczególnych nowotworach złośliwych (umiejscowienia – jak w pkt. 9);
- 14) zasady i wskazania do stosowania leczenia regionalnego;
- 15) wskazania i zasady opieki w przypadku stosowania wszczepialnych systemów naczyniowych;
- 16) metody oceny skuteczności leczenia systemowego:
  - a) kryteria oceny wczesnych i odległych wyników leczenia systemowego (odpowiedź na leczenie, czas trwania odpowiedzi, czas przeżycia do wystąpienia progresji choroby, czas przeżycia ogółem),

- b) ocena działań niepożądanych występujących w związku z leczeniem systemowym,
  - c) metody oceny jakości życia w onkologii,
  - d) interpretacja wyników badań klinicznych w onkologii;
- 17) cele i metody kojarzenia leczenia systemowego z innymi sposobami leczenia nowotworów;
- 18) podstawy farmakoekonomiki w leczeniu nowotworów;
- 19) zasady ochrony personelu przed działaniem leków przeciwnowotworowych.

9. Leczenie wspomagające:

- 1) stosowanie granulopoetyn;
- 2) stosowanie białek stymulujących erytropoezę;
- 3) leczenie zakażeń;
- 4) przeciwdziałanie nudnościom i wymiotom;
- 5) diagnostyka i leczenie koagulopatii;
- 6) diagnostyka i leczenie zaburzeń metabolicznych i wodno-elektrolitowych;
- 7) diagnostyka i leczenie powikłań narządowych leczenia systemowego.

10. Intensywna terapia w onkologii:

- 1) znajomość sposobów udzielania pomocy doraźnej i reanimacji i umiejętność ich prowadzenia (według: „Intensywna opieka medyczna” – „Szkolenie w zakresie chorób wewnętrznych”).

11. Zasady krwiolecznictwa:

- 1) wskazania do stosowania preparatów krwiopochodnych w onkologii;
- 2) zasady leczenia preparatami krwiopochodnymi;
- 3) powikłania po przetoczeniu preparatów krwiopochodnych.

12. Podstawy rehabilitacji chorych na nowotwory po leczeniu:

- 1) ogólne zasady i wskazania.

13. Leczenie paliatywne i opieka nad chorymi w terminalnym okresie choroby:

- 1) metody opanowania bólu;
- 2) metody kontroli innych dolegliwości w terminalnym okresie choroby;
- 3) aspekty psychologiczne i podstawy psychoonkologii;
- 4) organizacja opieki paliatywnej i hospicyjnej;
- 5) zasady oceny jakości życia chorych na nowotwory ze szczególnym uwzględnieniem chorych leczonych systemowo.

14. Podstawowa wiedza na temat badań klinicznych:

- 1) znajomość zasad organizacji badań klinicznych;
- 2) znajomość zasad prowadzenia badań klinicznych.

15. Organizacja walki z nowotworami w Polsce:

- 1) organizacja i struktura ośrodków sieci onkologicznej;
- 2) zasady współpracy między ośrodkami.

16. Podstawy orzecznictwa lekarskiego w zakresie onkologii:

- 1) orzekanie o czasowej i trwałej niezdolności do pracy.

17. Promocja zdrowia, etyka lekarska i prawo medyczne:

- 1) znajomość organizacji i programów promocji zdrowia;
- 2) znajomość zasad deontologii i etyki lekarskiej;
- 3) znajomość przepisów dotyczących odpowiedzialności cywilnej i karnej lekarza oraz uprawnień.

III. WYMAGANE UMIEJĘTNOŚCI PRAKTYCZNE

Oczekuje się, że po ukończeniu szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie onkologii klinicznej lekarz wykaże się umiejętnością:

- 1) interpretowania wyniku badania patomorfologicznego (w tym – badań genetycznych i molekularnych) w odniesieniu do wyboru sposobu leczenia i określenia rokowania;
- 2) planowania procesu diagnostycznego:
  - a) rozpoznawania wstępnego i ostatecznego,
  - b) monitorowania przebiegu leczenia,
  - c) obserwacji po zakończeniu leczenia;
- 3) samodzielnego interpretowania wyników badań dodatkowych wykonywanych w chorobach nowotworowych:
  - a) badań laboratoryjnych (morfologii krwi, wskaźników biochemicznych, układu krzepnięcia, moczu, markerów surowiczych),
  - b) badań rentgenograficznych (np. klatki piersiowej i układu kostnego) – interpretacja opisu,
  - c) badań tomografii komputerowej i rezonansu magnetycznego – interpretacja opisu,
  - d) badań metodą pozytonowej emisyjnej tomografii – interpretacja opisu,

- e) badań ultrasonograficznych – interpretacja opisu,
- f) badań radioizotopowych – interpretacja opisu.

IV. FORMY I METODY SZKOLENIA

A – Kursy specjalizacyjne

Uwaga: Lekarz uzyska zaliczenie tylko tych kursów, które zostały wpisane na prowadzoną przez CMKP listę kursów specjalizacyjnych, publikowaną corocznie na stronie internetowej CMKP: www.cmkp.edu.pl.

Czas trwania kursów jest określony w dniach i godzinach dydaktycznych, przy czym 1 godzina dydaktyczna = 45 minut. Łączny czas trwania poszczególnych zajęć dydaktycznych w trakcie jednego dnia kursu nie może przekraczać 8 godzin dydaktycznych.

Wybrane kursy specjalizacyjne mogą być realizowane w formie e-learningowej.

Kursy specjalizacyjne objęte programem specjalizacji są realizowane w dni robocze.

1. Kurs wprowadzający: „Podstawy onkologii klinicznej”

Cel kursu:

uzyskanie wiadomości dotyczących:

- 1) charakterystyki działalności w zakresie onkologii klinicznej oraz zadań specjalistów;
- 2) uwarunkowań biologicznych oraz postępowania profilaktycznego i diagnostyczno-terapeutycznego, które powinny być podstawą dalszego kształcenia specjalizacyjnego.

Zakres wiedzy:

- 1) epidemiologia nowotworów;
- 2) czynniki ryzyka nowotworów oraz profilaktyka pierwotna i wtórna;
- 3) czynniki molekularne i genetyczne w patogenezie nowotworów;
- 4) wprowadzenie do przedmiotów klinicznych:
  - a) diagnostyka nowotworów złośliwych (w tym – patomorfologiczna, obrazowa i laboratoryjna),
  - b) zasady skojarzonego postępowania przeciwnowotworowego,
  - c) leczenie chirurgiczne,

- d) radioterapia,
  - e) leczenie systemowe (chemioterapia, hormonoterapia, immunoterapia i leczenie ukierunkowane molekularnie),
  - f) leczenie wspomagające,
  - g) obserwacja po leczeniu;
- 4) formalnoprawne zasady działalności lekarskiej;
  - 5) zasady etyki lekarskiej;
  - 6) podstawy farmakoekonomiki;
  - 7) zasady korzystania z aktualnej informacji medycznej i ocena wiarygodności oraz umiejętność wykorzystywania w praktyce (znajomość zasad *Evidence-Based Medicine*);
  - 8) zagadnienia bezpieczeństwa w opiece zdrowotnej dotyczące bezpieczeństwa pacjentów i lekarzy.

Czas trwania kursu: 5 dni (40 godzin dydaktycznych), w pierwszym roku szkolenia specjalizacyjnego.

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

2. Kurs: „Radiodiagnostyka i inne metody diagnostyki obrazowej”

Cel kursu:

uzyskanie wiadomości dotyczących wskazań i interpretacji wyników oraz metodyki i częstotliwości wykonywania badań obrazowych (rentgenografia, tomografia komputerowa, badanie rezonansu magnetycznego, pozytonowa emisyjna tomografia, ultrasonografia, badania izotopowe) niezbędnych w praktyce klinicznej u chorych na nowotwory (przed, podczas oraz po leczeniu).

Zakres wiedzy:

- 1) wybrane zagadnienia diagnostyki obrazowej chorób:
  - a) ośrodkowego układu nerwowego oraz narządów regionu głowy i szyi,
  - b) narządów układu wydzielania wewnętrznego, płuc i opłucnej oraz śródpiersia, chorób serca i naczyń,
  - c) piersi,

- d) przewodu pokarmowego, wątroby i dróg żółciowych oraz trzustki,
- e) narządów przestrzeni zaotrzewnowej i układu moczowego,
- f) narządów miednicy mniejszej,
- g) układu ruchu;

2) reakcje niepożądane na środki cieniujące.

Czas trwania kursu: 3 dni (24 godziny dydaktyczne).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

3. Kurs: „Patomorfologia nowotworów”

Cel kursu:

uzyskanie wiadomości dotyczących:

- 1) wskazań do wykonywania badań patomorfologicznych (diagnostyka cytologiczna i histologiczna oraz genetyczno-molekularna) niezbędnych w praktyce klinicznej u chorych na nowotwory (przed, podczas oraz po leczeniu);
- 2) prawidłowego interpretowania wyników wyżej wymienionych badań.

Zakres wiedzy:

przedstawienie aktualnych wiadomości na temat:

- 1) podstaw klasyfikacji i mianownictwa nowotworów;
- 2) właściwości biologicznych nowotworów;
- 3) znaczenia prognostycznego i predykcyjnego typu histologicznego, stopnia złośliwości i stopnia zróżnicowania nowotworów w procesie leczenia;
- 4) znaczenia predykcyjnego i prognostycznego czynników genetycznych i molekularnych w nowotworach;
- 5) zasad pobierania i postępowania z materiałami do badania patomorfologicznego;
- 6) umiejętność interpretowania i ocena wiarygodności wyników badań patomorfologicznych.

Czas trwania kursu: 3 dni (24 godziny dydaktyczne).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

4. Kurs: „Hematoonkologia”

Cel kursu:

uzyskanie wiadomości dotyczących:

- 1) rozpoznawania oraz leczenia w zakresie nowotworów układu chłonnego i krwiotwórczego;
- 2) podstawowych zasad postępowania diagnostyczno-terapeutycznego w sytuacjach nienowotworowych (w tym – powikłania leczenia związane z uszkodzeniami lub nieprawidłową czynnością układu krwiotwórczego i/lub chłonnego);
- 3) niezbędnych umiejętności w zakresie leczenia krwią i preparatami pochodnymi.

Zakres wiedzy:

przedstawienie aktualnych wiadomości na temat:

- 1) niedokrwistości;
- 2) skaz krwotocznych nabytych i najważniejszych z wrodzonych (hemofilie i choroba von Willebranda) i stanów zakrzepowo-zatorowych;
- 3) białaczek i zespołów limfoproliferacyjnych;
- 4) gammapatii (szczególnie szpiczak mnogi);
- 5) czerwienicy prawdziwej;
- 6) neutropenii i agranulocytozy;
- 7) zespołów mielodysplastycznych;
- 8) przeszczepiania szpiku (zasady, wskazania i przeciwwskazania, dobór dawców);
- 9) podstawowych zasad organizacji służby krwi w Polsce;
- 10) leczenia preparatami krwiopochodnymi i osoczipochodnymi;
- 11) plazmaferezy i cytaferezy leczniczej;
- 12) autotransfuzji;
- 13) oznaczenia grupy krwi i wykonania próby krzyżowej.

Czas trwania kursu: 3 dni (24 godziny dydaktyczne).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

5. Kurs: „Podstawy opieki paliatywnej w onkologii”

Cel kursu:

uzyskanie wiadomości dotyczących:

- 1) rozpoznawania powikłań związanych z nowotworami i postępowaniem przeciwnowotworowym;
- 2) zasad wspomagającego leczenia chorych na nowotwory;
- 3) podstawowych zasad postępowania w terminalnym okresie chorób nowotworowych.

Zakres wiedzy:

- 1) leczenie najważniejszych powikłań choroby (neurologicznych, nefrologicznych, urologicznych, hematologicznych, pneumologicznych, gastroenterologicznych, kardiologicznych);
- 2) leczenie bólu pochodzenia nowotworowego;
- 3) postępowanie w wyniszczeniu nowotworowym;
- 4) interakcje leków stosowanych w opiece paliatywnej;
- 5) podstaw opieki psychologicznej chorych i rodzin;
- 6) organizacji opieki paliatywnej i hospicyjnej.

Czas trwania kursu: 3 dni (24 godziny dydaktyczne).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

6. Kurs: „Psychoonkologia w praktyce lekarzy onkologów”

Cel kursu:

uzyskanie wiadomości dotyczących:

- 1) psychologicznych następstw chorób nowotworowych i leczenia przeciwnowotworowego;
- 2) podstaw rozpoznawania wymienionych powikłań i zasad kierowania do specjalistów;
- 3) komunikowania się z chorymi i ich rodzinami.

Zakres wiedzy:

zdobyta wiedza pozwoli na głębsze i łatwiejsze funkcjonowanie lekarza w specjalności onkologia kliniczna. Do tych zagadnień należy:

- 1) epidemia raka wyzwaniem XXI wieku – holistyczne podejście do chorych na nowotwory;
- 2) medycyna humanistyczna lub humanitarna;
- 3) zadania i cele psychoonkologii;
- 4) społeczne przekonania i postawy wobec choroby nowotworowej;
- 5) etapy choroby i leczenia oraz wpływ na psychikę chorego;
- 6) reakcje poznawcze i behawioralne;
- 7) wybrane zagadnienia psychosomatyczne;
- 8) zasady komunikacji interpersonalnej (lekarz – chory, lekarz – rodzina chorego);
- 9) problemy poznawczo-behawioralne chorego i rodziny, fazy przystosowania do choroby nowotworowej (lęk, stres, zaburzenia psychiczne), problem umierania i śmierci;
- 10) psychologiczne aspekty informowania pacjentów o chorobie;
- 11) etyczne aspekty pracy lekarza onkologa;
- 12) problem przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu.

Czas trwania kursu: 3 dni (24 godziny dydaktyczne).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

7. Kurs: „Mięsaaki tkanek miękkich i kości”

Cel kursu:

uzyskanie wiadomości dotyczących:

- 1) występowania oraz powstawania mięsaków tkanek miękkich i kości;
- 2) rozpoznawania oraz leczenia chorych na mięsaki tkanek miękkich i kości (w tym – postępowanie skojarzone);
- 3) obserwowania chorych po zakończeniu leczenia.

Zakres wiedzy:

przedstawienie aktualnych wiadomości na temat:

- 1) epidemiologii;
- 2) patogenezy i aspektów genetycznych;
- 3) diagnostyki obrazowej i patomorfologicznej;
- 4) zasad leczenia chirurgicznego i skojarzonego;
- 5) zasad radioterapii;
- 6) chemioterapii (adiuwantowej, neoadiuwantowej i paliatywnej).

Czas trwania kursu: 2 dni (16 godzin dydaktycznych).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

8. Kurs: „Czerniak i inne nowotwory skóry”

Cel kursu:

uzyskanie wiadomości dotyczących:

- 1) występowania oraz powstawania nowotworów skóry;
- 2) zapobiegania oraz rozpoznawania i leczenia chorych na nowotwory skóry (w tym – postępowanie skojarzone);
- 3) obserwowania chorych po zakończeniu leczenia.

Zakres wiedzy:

przedstawienie aktualnych wiadomości na temat:

- 1) epidemiologii i profilaktyki;
- 2) patogenezy i aspektów genetycznych;
- 3) diagnostyki obrazowej i patomorfologicznej;
- 4) zasad leczenia chirurgicznego i skojarzonego;
- 5) zakresu wykorzystania radioterapii;
- 6) systemowego leczenia (leczenie adiuwantowe, neoadiuwantowe i paliatywne).

Czas trwania kursu: 2 dni (16 godzin dydaktycznych).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

9. Kurs: „Nowotwory układu pokarmowego”

Cel kursu:

uzyskanie wiadomości dotyczących:

- 1) występowania oraz powstawania nowotworów układu pokarmowego;
- 2) zapobiegania oraz rozpoznawania i leczenia chorych na nowotwory układu pokarmowego (w tym – postępowanie skojarzone) a także obserwowania chorych po zakończeniu leczenia.

Zakres wiedzy:

przedstawienie aktualnych wiadomości na temat:

- 1) epidemiologii i profilaktyki;
- 2) patogenezы oraz aspektów genetycznych i molekularnych;
- 3) diagnostyki obrazowej i patomorfologicznej;
- 4) zasad leczenia chirurgicznego i skojarzonego;
- 5) zasad radioterapii (stosowanej samodzielnie lub w skojarzeniu);
- 6) systemowego leczenia (leczenie adiuwantowe, neoadiuwantowe i paliatywne).

Czas trwania kursu: 3 dni (24 godziny dydaktyczne).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

10. Nowotwory głowy i szyi oraz ośrodkowego układu nerwowego

Cel kursu:

uzyskanie wiadomości dotyczących:

- 1) epidemiologii, etiopatogenezy, patomorfologii z uwzględnieniem zaburzeń molekularnych, diagnostyki i wyboru leczenia u chorych na nowotwory głowy i

szyi oraz ośrodkowego układu nerwowego;

2) zasad leczenia radykalnego i w przypadku nawrotów u chorych;

3) zasad obserwacji po leczeniu i rehabilitacji

Zakres wiedzy:

przedstawienie aktualnych wiadomości na temat:

- 1) epidemiologii z uwzględnieniem trendów zachorowalności;
- 2) etiopatogenezy, czynników kancerogennych i zaburzeń molekularnych;
- 3) patomorfologii;
- 4) diagnostyki, w tym metod obrazowania i technik endoskopowych;
- 5) wyboru metody leczenia;
- 6) zasad leczenia (w tym – kojarzenia radioterapii i leczenia systemowego);
- 7) zasad postępowania w przypadku nawrotów i/lub przerzutów odległych;
- 8) postępowania wspomagającego z uwzględnieniem zasad żywienia chorych.

Czas trwania kursu: 2 dni (16 godzin dydaktycznych).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

11. Kurs: „Podstawy genetyki i immunologii klinicznej w onkologii”

Cel kursu:

uzyskanie wiadomości dotyczących:

- 1) klinicznego znaczenia nieprawidłowości genetycznych i molekularnych w nowotworach (w tym – określanie ryzyka i poradnictwo genetyczne);
- 2) interpretowania wyników badań genetycznych i molekularnych w profilaktyce, diagnostyce oraz leczeniu przeciwnowotworowym.

Zakres wiedzy:

przedstawienie wiadomości na temat:

- 1) znaczenia onkogenów i genów supresorowych w powstawaniu nowotworów;
- 2) zaburzeń genetycznych warunkujących genetyczne predyspozycje do rozwoju nowotworów;
- 3) zasad poradnictwa genetycznego;
- 4) immunologicznych mechanizmów odpowiedzi przeciwnowotworowej;

- 5) znaczenia zaburzeń immunologicznych w powstawaniu i leczeniu nowotworów;
- 6) roli czynników wzrostowych w powstawaniu nowotworów;
- 7) podstaw diagnostyki genetycznej, molekularnej i immunologicznej.

Czas trwania kursu: 2 dni (16 godzin dydaktycznych).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

12. Kurs: „Rak piersi”

Cel kursu:

uzyskanie wiadomości dotyczących:

- 1) występowania oraz powstawania raka piersi;
- 2) zapobiegania (profilaktyka pierwotna i wtórna raka piersi);
- 3) rozpoznawania i leczenia chorych na raka piersi (w tym – postępowanie skojarzone);
- 4) rehabilitowania i obserwowania chorych na raka piersi po zakończeniu leczenia.

Zakres wiedzy:

przedstawienie aktualnych wiadomości na temat:

- 1) epidemiologii i profilaktyki;
- 2) patogenezy oraz aspektów genetycznych i molekularnych;
- 3) wczesnego wykrywania (w tym – zasady badań przesiewowych);
- 4) diagnostyki obrazowej i patomorfologicznej;
- 5) zasad leczenia chirurgicznego i skojarzonego;
- 6) wskazań do radioterapii;
- 7) systemowego leczenia (leczenie okołoperacyjne i paliatywne).

Czas trwania kursu: 2 dni (24 godziny dydaktyczne).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

13. Kurs: „Nowotwory płuca i klatki piersiowej”

Cel kursu:

uzyskanie wiadomości dotyczących:

- 1) występowania i powstawania pierwotnych nowotworów płuca i klatki piersiowej oraz zapobiegania (profilaktyka pierwotna i wtórna);
- 2) rozpoznawania i leczenia chorych na pierwotne nowotwory płuca i klatki piersiowej (w tym – postępowanie skojarzone);
- 3) rehabilitowania i obserwowania chorych na nowotwory płuca i klatki piersiowej po zakończeniu leczenia.

Zakres wiedzy:

przedstawienie aktualnych wiadomości na temat:

- 1) epidemiologii i profilaktyki;
- 2) patogenezy oraz aspektów genetycznych i molekularnych;
- 3) wczesnego wykrywania (w tym – badania przesiewowe);
- 4) diagnostyki obrazowej i patomorfologicznej;
- 5) zasad leczenia chirurgicznego i skojarzonego;
- 6) wskazań do radioterapii;
- 7) systemowego leczenia (leczenie okołoperacyjne i stosowane w skojarzeniu z radioterapią oraz paliatywne).

Czas trwania kursu: 3 dni (24 godziny dydaktyczne).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

14. Kurs: „Nowotwory układu moczowo-płciowego”

Cel kursu:

uzyskanie wiadomości i umiejętności dotyczących:

- 1) występowania oraz powstawania nowotworów układu moczowo-płciowego (nowotwory nerki, pęcherza moczowego, prącia, gruczołu krokowego, jądra);
- 2) zapobiegania oraz rozpoznawania i leczenia chorych na nowotwory układu moczowo-płciowego (w tym – postępowanie skojarzone);

- 3) rehabilitowania i obserwowania chorych na nowotwory układu moczowo-płciowego po zakończeniu leczenia.

Zakres wiedzy:

przedstawienie współczesnych metod diagnostyki i leczenia z uwzględnieniem:

- 1) epidemiologii i patogenez;
- 2) profilaktyki;
- 3) diagnostyki obrazowej i laboratoryjnej;
- 4) diagnostyki patomorfologicznej oraz genetycznej i molekularnej;
- 5) określania stopnia zaawansowania;
- 6) postępowania skojarzonego z udziałem leczenia chirurgicznego, radioterapii i leczenia systemowego;
- 7) zastosowań leczenia systemowego w postępowaniu o charakterze radykalnym i paliatywnym.

Czas trwania kursu: 3 dni (24 godziny dydaktyczne).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

15. Kurs: „Nowotwory kobiecego układu płciowego”

Cel kursu:

uzyskanie wiadomości dotyczących:

- 1) występowania oraz powstawania nowotworów kobiecego układu płciowego (nowotwory szyjki i trzonu macicy, pochwy i sromu oraz ciążowa choroba trofoblastyczna);
- 2) zapobiegania (profilaktyka pierwotna i wtórna) oraz rozpoznawania i leczenia chorych na nowotwory kobiecego układu płciowego (w tym – postępowanie skojarzone);
- 3) rehabilitowania i obserwowania chorych na nowotwory układu moczowo-płciowego po zakończeniu leczenia.

Zakres wiedzy:

przedstawienie współczesnych metod diagnostyki i leczenia z uwzględnieniem:

- 1) epidemiologii i patogenez;

- 2) profilaktyki pierwotnej i wtórnej;
- 3) diagnostyki obrazowej i laboratoryjnej;
- 4) diagnostyki patomorfologicznej oraz genetycznej i molekularnej;
- 5) określania stopnia zaawansowania;
- 6) postępowania skojarzonego z udziałem leczenia chirurgicznego, radioterapii i leczenia systemowego);
- 7) zastosowań leczenia systemowego w postępowaniu o charakterze radykalnym i paliatywnym.

Czas trwania kursu: 3 dni (24 godziny dydaktyczne).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

16. Kurs: „Nowotwory układu chłonnego”

Cel kursu:

uzyskanie wiadomości dotyczących:

- 1) występowania oraz powstawania nowotworów układu chłonnego;
- 2) rozpoznawania i leczenia chorych na wymienione nowotwory (w tym – postępowanie skojarzone);
- 3) obserwowania chorych na nowotwory układu chłonnego po zakończeniu leczenia;
- 4) postępowania w przypadkach nawrotu choroby.

Zakres wiedzy:

przedstawienie współczesnych metod diagnostyki i leczenia z uwzględnieniem:

- 1) diagnostyki obrazowej i laboratoryjnej;
- 2) diagnostyki patomorfologicznej oraz genetycznej i molekularnej;
- 3) określania stopnia zaawansowania;
- 4) postępowania skojarzonego;
- 5) leczenia wysokodawkowanego z przeszczepianiem szpiku lub komórek krwiotwórczych krwi;
- 6) leczenia wspomagającego w nowotworach układu chłonnego.

Czas trwania kursu: 2 dni (16 godzin dydaktycznych).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

17. Nowotwory narządów i gruczołów układu wydzielania wewnętrznego

Cel kursu:

uzyskanie wiadomości dotyczących:

- 1) występowania i rozpoznawania nowotworów narządów i gruczołów wydzielania wewnętrznego (w tym – nowotwory neuroendokrynne);
- 2) aktualnych standardów postępowania terapeutycznego u chorych z rozpoznaniem nowotworów narządów i gruczołów wydzielania wewnętrznego (w tym – nowotwory neuroendokrynne).

Zakres wiedzy:

przedstawienie aktualnych wiadomości na temat:

- 1) epidemiologii i patogenezy;
- 2) profilaktyki;
- 3) diagnostyki obrazowej i laboratoryjnej;
- 4) diagnostyki patomorfologicznej;
- 5) określania stopnia zaawansowania;
- 6) postępowania skojarzonego z udziałem leczenia chirurgicznego, radioterapii i leczenia systemowego;
- 7) zastosowań leczenia systemowego w postępowaniu o charakterze radykalnym i paliatywnym.

Czas trwania kursu: 2 dni (16 godzin dydaktycznych).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

18. Powikłania leczenia stosowanego u chorych na nowotwory

Cel kursu:

uzyskanie wiadomości dotyczących:

- 1) działań niepożądanych indukowanych systemowym leczeniem onkologicznym;
- 2) zasad profilaktyki, monitorowania, leczenia działań niepożądanych;
- 3) postępowania z chorymi z utrwalonymi działaniami niepożądanymi leczenia onkologicznego.

Zakres wiedzy:

przedstawienie aktualnych wiadomości na temat:

- 1) powikłań chemioterapii;
- 2) powikłań leczenia hormonalnego;
- 3) powikłań leczenia ukierunkowanego molekularnie;
- 4) powikłań immunoterapii.

Czas trwania kursu: 2 dni (16 godzin dydaktycznych).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

19. Kurs: „Badania kliniczne w onkologii”

Cel kursu:

uzyskanie wiadomości na temat zasad planowania i prowadzenia badań klinicznych.

Zakres wiedzy:

przedstawienie wiadomości na temat:

- 1) zasad prospektywnych badań klinicznych;
- 2) tworzenia protokołów badań klinicznych;
- 3) zasad wnioskowania statystycznego;
- 4) analiz i przedstawiania wyników badań klinicznych;
- 5) aspektów etycznych w badaniach klinicznych.

Czas trwania kursu: 2 dni (16 godzin dydaktycznych).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

20. Kurs: „Przetaczanie krwi i jej składników”

Cel kursu:

zdobycie wiedzy i umiejętności praktycznych z zakresu podstaw transfuzjologii, m.in. zasady organizacji służby krwi oraz banku krwi, pobieranie krwi oraz przetaczanie krwi i jej składników. Wprowadzenie w problematykę racjonalnego leczenia krwią i jej składnikami. Poznanie poprzetoczeniowych powikłań oraz zdarzeń i reakcji niepożądanych.

Zakres wiedzy teoretycznej:

- 1) zasady organizacji służby krwi:
  - a) struktura organizacyjna służby krwi w Polsce,
  - b) podstawy prawne działania jednostek publicznej służby krwi, szpitalnych banków krwi, pracowni immunologii transfuzjologicznej,
  - c) organizacja krwiolecznictwa w podmiotach leczniczych, zasady współpracy z jednostkami publicznej służby krwi;
- 1) zadania szpitalnego banku krwi oraz gospodarka krwią w oddziale szpitalnym:
  - a) zasady działania szpitalnego banku krwi,
  - b) rola i zadania lekarza odpowiedzialnego za gospodarkę krwią,
  - c) rola i zadania komitetu transfuzjologicznego,
  - d) składanie zamówień na krew i jej składniki,
  - e) dokumentacja szpitalnego banku krwi,
  - f) dokumentacja krwiolecznictwa w oddziałach,
  - g) standardowe procedury operacyjne;
- 2) zasady pobierania krwi, oddzielania jej składników, badania i dystrybucji:
  - a) rodzaje składników krwi,
  - b) metody ich otrzymywania,
  - c) parametry kontroli jakości,
  - d) specjalistyczne składniki krwi: ubogoleukocytarne, napromieniowywane, inaktywowane,
  - e) warunki i sposób przechowywania oraz transportu krwi, ze szczególnym uwzględnieniem zapewnienia odpowiedniego bezpieczeństwa;

- 3) racjonalne leczenie krwią i jej składnikami:
  - a) transfuzjologiczne aspekty leczenia niedokrwistości,
  - b) kliniczne wskazania do przetaczania koncentratów krwinek płytkowych,
  - c) kliniczne zastosowanie koncentratu granulocytarnego,
  - d) wskazania do stosowania osocza świeżo mrożonego i krioprecypitatu,
  - e) wskazania do stosowania produktów krwiopochodnych: albumina, immunoglobuliny, koncentraty czynników krzepnięcia;
- 4) zabiegi lecznicze:
  - a) autotransfuzja,
  - b) hemodilucja,
  - c) upusty,
  - d) aferezy lecznicze;
- 5) immunologia transfuzjologiczna:
  - a) klinicznie ważne układy grupowe krwinek czerwonych,
  - b) pojęcie przeciwciał odpornościowych,
  - c) próba zgodności serologicznej,
  - d) dokumentacja wyników badań,
  - e) zakres badań pracowni immunologii transfuzjologicznej,
  - f) zasady trwałej dokumentacji badań grup krwi,
  - g) konflikt matczyno-łożonkowy,
  - h) układ HLA i HPA;
- 6) bezpieczeństwo krwi i jej składników:
  - a) metody zapobiegania przenoszeniu czynników chorobotwórczych drogą krwi i jej składników oraz produktów krwiopochodnych,
  - b) zasady bezpiecznego stosowania krwi i jej składników,
  - c) postępowanie przed przetoczeniem krwi,
  - d) sposób pobierania próbek do badań,
  - e) sposób kontroli krwi przeznaczonej do przetoczenia,
  - f) identyfikacja biorcy,
  - g) dokonywanie zabiegu przetoczenia,
  - h) obserwacja pacjenta w trakcie i po przetoczeniu,
  - i) dokumentacja związana z zabiegiem przetoczenia;
- 7) zdarzenia i reakcje niepożądane:
  - a) poważne niepożądane zdarzenia i reakcje,

- b) rodzaje powikłań poprzetoczeniowych: niehemolityczne reakcje poprzetoczeniowe, hemolityczne reakcje poprzetoczeniowe,
- c) sposób postępowania w przypadku wystąpienia powikłań,
- d) sposób zgłaszania reakcji i zdarzeń niepożądanych oraz zdarzeń, które zostały wykryte przed przetoczeniem (ang. *near-miss events*).

Zakres umiejętności praktycznych:

- 1) podstawowe badania immunohematologiczne wykonywane przed przetoczeniem krwi:
  - a) oznaczanie grup krwi,
  - b) wykonywanie próby zgodności serologicznej,
  - c) dokumentacja badań;
- 2) wykonywanie zabiegu przetaczania krwi:
  - a) pobieranie próbek krwi do badań wykonywanych przed przetoczeniem,
  - b) postępowanie z pojemnikami zawierającymi krew i jej składniki,
  - c) identyfikacja biorcy i kontrola dokumentacji,
  - d) dokonywanie zabiegu przetoczenia,
  - e) obserwacja pacjenta w trakcie i po przetoczeniu;
- 3) postępowanie po przetoczeniu:
  - a) postępowanie z resztkami poprzetoczeniowymi,
  - b) pobieranie próbek do badań w przypadku wystąpienia powikłań poprzetoczeniowych,
  - c) zgłaszanie niepożądanych zdarzeń i reakcji.

Czas trwania kursu: 2 dni (16 godzin dydaktycznych).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość oraz stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy i umiejętności praktycznych objętych programem kursu.

21. Kurs: „Orzecznictwo lekarskie”

Cel kursu:

celem kursu jest nabycie przez lekarzy wiedzy teoretycznej i praktycznej na temat prawidłowego formułowania opinii bądź orzeczeń oceniających stan zdrowia pacjenta.

Zakres wiedzy:

- 1) podstawowe zasady systemu ochrony zdrowia w Polsce, w tym regulacje dotyczące zawodów medycznych;
- 2) system zabezpieczenia społecznego w razie choroby i jej następstw realizowany w ramach: powszechnego ubezpieczenia społecznego pracowników, osób pracujących na własny rachunek i rolników, zaopatrzenia społecznego, pomocy społecznej oraz systemu wspierania osób niepełnosprawnych i pracodawców;
- 3) zasady orzecznictwa lekarskiego, zasady sporządzania orzeczeń, a także podstawowe zasady i cele badania stanu zdrowia dla celów orzeczniczych;
- 4) specyfika wzajemnej relacji między osobą badaną a lekarzem orzecznikiem;
- 5) zasady prawidłowego prowadzenia dokumentacji medycznej i odpowiedzialność za prowadzenie jej niezgodnie z prawem;
- 6) zasady odpowiedzialności prawnej lekarza (cywilnej, karnej i zawodowej), umiejętność porównania, rodzaje ubezpieczeń medycznych;
- 7) zakres odpowiedzialności lekarzy oraz podmiotów leczniczych. Podstawy prawa pracy;
- 8) pojęcie błędu medycznego, najczęstsze przyczyny błędów medycznych i zasady opiniowania w takich przypadkach;
- 9) istota, podział oraz zasady opiniowania sądowno-lekarskiego dotyczące: zdolności do udziału w czynnościach procesowych, uszczerbku na zdrowiu;
- 10) najważniejsze dziedziny, w których opiniowanie lekarskie jest konieczne i niezbędne. Odrębności opiniowania m.in. na potrzeby psychiatrii, prawa pracy, ubezpieczycieli komercyjnych;
- 11) znaczenie i zasady rehabilitacji leczniczej w ramach prewencji rentowej.

Czas trwania kursu: 3 dni (24 godzin dydaktycznych).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

22. Kurs: „Profilaktyka i promocja zdrowia”

Cel kursu:

celem kursu jest nabycie przez lekarzy wiedzy teoretycznej i praktycznej na temat aktualnych reguł prowadzenia profilaktyki chorób/problemów zdrowotnych oraz promocji zdrowia – zarówno w odniesieniu do jednostek (pacjentów) jak też społeczności, również zawodowej.

Założeniem kursu jest też kształtowanie kompetencji społecznych, w tym promowanie autorefleksji i krytycznego myślenia oraz rozwijania współpracy na rzecz zdrowia. Ponadto kurs dąży do kształtowania postaw etycznych, promowania „pro-profilaktycznej” kultury pracy w sektorze zdrowia, a także stałego samokształcenia lekarzy w celu poszerzania oraz pogłębiania wiedzy i umiejętności związanych z profilaktyką oraz promocją zdrowia.

Zakres wiedzy:

Część I: Naukowe i etyczne podstawy profilaktyki oraz promocji zdrowia:

- 1) modele zdrowia, determinanty zdrowia i ich nowoczesna kwantyfikacja, piramida wpływu na zdrowie (wg Freiden 2015);
- 2) gradient zdrowia w populacji, przyczyny i tzw. przyczyny przyczyn, w tym polityki publiczne, podejścia do przeciwdziałania nierównościom/ niesprawiedliwościom w zdrowiu, w tym tzw. *group-gap-gradient*, proporcjonalny uniwersalizm;
- 3) podstawowe definicje i cele profilaktyki chorób oraz promocji zdrowia, w tym promocji zdrowia wg Karty Ottawskiej (WHO 1986), podobieństwa i różnice;
- 4) interpretacje, podejścia i strategie profilaktyki:
  - a) indywidualna w ramach opieki medycznej, w tym medycyna stylu życia, populacyjna w działaniach zdrowia publicznego,
  - b) *primordial*, pierwotna, wtórna, trzeciorzędowa, czwartorzędowa – zastosowania,
  - c) wysokiego ryzyka, populacyjna – zastosowania,
  - d) uniwersalna, selektywna, wskazująca – zastosowania,
  - e) inne podejścia i strategie profilaktyki – zastosowania;

- 5) interpretacje, podejścia i strategie promocji zdrowia:
- a) podejście WHO, w tym siedliskowe, zastosowania, m.in. szpitale i placówki medyczne promujące zdrowie (w tym promocja zdrowia na rzecz pracowników ochrony zdrowia), szkoły promujące zdrowie, zdrowie miasta,
  - b) inne podejścia i strategie promocji zdrowia stosowane w podmiotach leczniczych:
    - cztery obszary aktywności lekarza w promocji zdrowia (wg Beattie 1991),
    - podejścia medyczne, behawioralne, edukacyjne, skoncentrowane na kliencie/upodmiotowienie, zmiana społeczna (wg Ewles, Simnett 2003),
    - udział lekarzy w przeciwdziałaniu nierównościom/niesprawiedliwościom w zdrowiu,
    - rola postaw lekarza w kształtowaniu prozdrowotnych zachowań pacjenta;
- 6) działalność zgodna z zasadami *Evidence Based Practice (policy/public health/disease prevention/health promotion/health education)*, wykorzystanie baz dobrych praktyk;
- 7) zasady etyczne w działalności profilaktycznej oraz w promocji zdrowia, działania niepożądane działalności profilaktycznej/promocji zdrowia;
- 8) aktualne i pożądane: struktura i organizacja działalności profilaktycznej oraz promocji zdrowia, kompetencje pracowników, aspekty ekonomiczne.

Cześć II: Ogólna charakterystyka i skuteczność wybranych metod działania w profilaktyce chorób oraz w promocji zdrowia:

- 1) cykl życia programu szczepień, wątpliwości wobec szczepionek (*vaccine hesitancy*), modele uwarunkowań *hesitancy*, w tym 3C, 4C, 5C, podejście WHO do przeciwdziałania zjawisku *hesitancy* i zwiększania wyszczepialności (aktualnie w oparciu o model COM-B);
- 2) masowe (zorganizowane) badania przesiewowe, różnice w stosunku do badań diagnostycznych, kryteria wdrożenia, działania niepożądane, bilans korzyści i strat;
- 3) edukacja zdrowotna, edukacja pacjenta, poradnictwo, *coaching*, podobieństwa i różnice, zasady postępowania;

- 4) komunikowanie o zdrowiu za pośrednictwem starych i nowych mediów, możliwości i ograniczenia, cechy poprawnej informacji o zdrowiu, infodemia, profilaktyka piątego rzędu, komunikowanie ryzyka w sytuacjach kryzysowych;
- 5) praca ze społecznością lokalną, w tym organizacja/mobilizacja społeczności, procesy, zasady, metody postępowania, *social prescribing*;
- 6) zdrowie we wszystkich politykach (*Health in All Policies*), metody postępowania, w tym rzecznictwo zdrowotne, ocena wpływu na zdrowie (*Health Impact Assessment*);
- 7) programy zdrowotne jako narzędzie realizacji populacyjnej profilaktyki chorób i promocji zdrowia, ocena potrzeb zdrowotnych, schematy planowania, teorie zmiany zachowań, monitorowanie i ewaluacja programów;
- 8) przywództwo w sektorze zdrowia;
- 9) inne aktualne i ważne metody działania (np. interwencje nefarmaceutyczne w stosunku do COVID-19).

Część III: Zastosowania profilaktyki oraz promocji zdrowia (w tym rekomendacje, działania, metody, narzędzia, materiały, etc.) **do praktycznej kontroli chorób/ problemów zdrowotnych** (tj. do zmniejszenia zapadalności, chorobowości i umieralności do poziomu, który jest w danym kontekście (czasu, miejsca, warunków) możliwy do zaakceptowania przy użyciu metod zapobiegawczych i leczniczych):

- 1) zalecenia żywieniowe, poprawa żywienia, minimalna interwencja w otyłości;
- 2) zalecenia nt. poziomu aktywności fizycznej wg WHO, zwiększanie aktywności fizycznej;
- 3) promocja zdrowia psychicznego, zapobieganie samobójstwom;
- 4) przeciwdziałanie paleniu tytoniu, w tym strategia minimalnej interwencji antytytoniowej, redukcja szkód;
- 5) przeciwdziałanie używaniu substancji psychoaktywnych, w tym strategia redukcji szkód, oraz uzależnieniom behawioralnym;
- 6) zapobieganie upadkom osób starszych;
- 7) inne aktualne zalecenia prozdrowotne w kontekście czynników ryzyka chorób bądź konkretnych chorób/problemów zdrowotnych (np. zanieczyszczenie powietrza, zmiana klimatu, model diety planetarnej, *One Health*);
- 8) zasady zarządzania epidemiami chorób zakaźnych, organizacja i funkcjonowanie opieki zdrowotnej, wnioski z pandemii COVID-19.

Czas trwania kursu: 2 dni (16 godzin dydaktycznych).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

23. Kurs atestacyjny (podsumowujący): „Onkologia kliniczna – aktualne zasady postępowania diagnostyczno-terapeutycznego w onkologii”

Przed przystąpieniem do realizacji programu kursu atestacyjnego organizator kursu jest zobowiązany do przeprowadzenia kolokwium sprawdzającego wiedzę nabytą w trakcie szkolenia specjalizacyjnego. Zakres wiedzy obejmuje kursy specjalizacyjne i staże zrealizowane w ramach całego szkolenia specjalizacyjnego.

Cel kursu:

uzyskanie wiadomości na temat aktualnej epidemiologii nowotworów oraz bieżących uwarunkowań w etiopatogenezie.

Uaktualnienie wiadomości dotyczących:

- 1) profilaktyki i diagnostyki oraz leczenia chorych na nowotwory (szczególnie zagadnienia związane z wykorzystaniem metod leczenia systemowego w postępowaniu skojarzonym);
- 2) postępowania wspomagającego w onkologii i obserwowania chorych na nowotwory po leczeniu.

Zakres wiedzy:

- 1) epidemiologia nowotworów (bieżące wskaźniki epidemiologiczne i trendy czasowe, aktualne zasady zapobiegania);
- 2) znaczenie badań genetycznych i molekularnych w procesie diagnostyczno-terapeutycznym nowotworów);
- 3) współczesne metody diagnostyki patomorfologicznej (czynniki prognostyczne i predykcyjne);
- 4) obecnie wykorzystywane metody diagnostyki laboratoryjnej i obrazowej;
- 5) skojarzone leczenie chorych na wszystkie nowotwory;
- 6) nowe możliwości leczenia systemowego chorych na wszystkie nowotwory (nowe leki, nowe koncepcje kojarzenia leczenia farmakologicznego z metodami leczenia miejscowego);

- 7) interakcje leków przeciwnowotworowych i innych stosowanych u chorych na nowotwory;
- 8) obecne zasady leczenia wspomagającego w onkologii;
- 9) odległe następstwa leczenia przeciwnowotworowego;
- 10) metodologia badań klinicznych i zasady interpretowania wyników z elementami statystyki.

Czas trwania kursu: 5 dni (40 godzin dydaktycznych), w ostatnim roku szkolenia specjalizacyjnego przed przystąpieniem do PES.

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

B – Staże kierunkowe

Lekarz jest zobowiązany do odbycia niżej wymienionych staży. Czas trwania stażu podany jest w tygodniach i dniach roboczych w wymiarze czasu pracy 7 godzin 35 minut dziennie. Staż należy przedłużyć o każdy dzień nieobecności, w tym również o dni ustawowo wolne od pracy w danym roku.

1. Staż podstawowy w zakresie onkologii klinicznej

Cel stażu:

uzyskanie wiadomości i nabycie umiejętności w zakresie rozpoznawania (w tym – diagnostyka patomorfologiczna i genetyczno-molekularna) i określania zaawansowania oraz leczenia chorych na nowotwory w klinicznej praktyce.

Zakres wiedzy teoretycznej:

- 1) rozpoznawanie nowotworów w stadium przedinwazyjnym i inwazyjnym (diagnostyka obrazowa – wszystkie obecnie wykorzystywane metody, diagnostyka laboratoryjna (badania hematologiczne i biochemiczne, nowotworowe markery surowicze);
- 2) określanie stopnia klinicznego zaawansowania nowotworów;
- 3) kliniczna charakterystyka i przebieg naturalny nowotworów;

- 4) korelacja charakterystyki morfologicznej i molekularnej z obrazem klinicznym nowotworów;
- 5) leczenie systemowe o założeniu radykalnym i paliatywnym stosowane samodzielnie lub w ramach postępowania skojarzonego;
- 6) leczenie wspomagające w przypadku powikłań nowotworu lub działań niepożądanych leczenia (w tym, postępowanie w onkologicznych stanach nagłego zagrożenia);
- 7) ocena skuteczności i toksyczności leczenia przeciwnowotworowego oraz prowadzenie obserwacji po zakończeniu leczenia;
- 8) właściwe stosowanie leczenia systemowego i ochrona personelu przed działaniem leków przeciwnowotworowych.

Zakres umiejętności praktycznych:

- 1) samodzielne planowanie procesu diagnostycznego i leczenia;
  - a) rozpoznawanie wstępne (w tym – określenie zaawansowania),
  - b) monitorowanie przebiegu leczenia,
  - c) obserwacja po zakończeniu leczenia;
- 2) samodzielna interpretacja wyników badań patomorfologicznych oraz genetycznych i molekularnych;
- 3) samodzielna interpretacja wyników badań dodatkowych wykonywanych w chorobach nowotworowych:
  - a) badania laboratoryjne (morfologia krwi, wskaźniki biochemiczne, układ krzepnięcia, mocz, markery surowicze),
  - b) rentgenogram klatki piersiowej,
  - c) rentgenogram układu kostnego,
  - d) komputerowa tomografia i rezonans magnetyczny (interpretacja opisu),
  - e) badania ultrasonograficzne (interpretacja opisu),
  - f) badania radioizotopowe (interpretacja opisu);
- 4) planowanie wyłącznego leczenia systemowego w poszczególnych nowotworach;
- 5) planowanie skojarzonego postępowania z udziałem leczenia systemowego w poszczególnych nowotworach (posiedzenia wielospecjalistyczne);
- 6) planowanie systemu obserwacji po zakończeniu leczenia w poszczególnych nowotworach;

- 7) prowadzenie leczenia systemowego (podawanie leków przeciwnowotworowych dożylnie, podskórnie, domięśniowo, doustnie, do jam ciała oraz dokanałowo).

Forma zaliczenia stażu (u kierownika specjalizacji):

- 1) złożenie kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
- 2) zaliczenie sprawdzianu z umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika specjalizacji wykonanych przez lekarza zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: łącznie 107 tygodni (535 dni roboczych); w tym w oddziale onkologicznym 76 tygodni (380 dni roboczych) oraz w poradni onkologicznej lub poradni chemioterapii 31 tygodni (155 dni roboczych).

Miejsce stażu: oddział onkologii klinicznej posiadający akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie onkologii klinicznej i poradnia będąca w strukturze oddziału/jednostki.

Miejsce realizacji dyżurów medycznych: oddział onkologii klinicznej będący miejscem realizacji stażu podstawowego.

2. Staż kierunkowy w zakresie chirurgii onkologicznej

Cel stażu:

uzyskanie wiadomości i umiejętności w zakresie:

- 1) wskazań do leczenia chirurgicznego w ramach postępowania skojarzonego;
- 2) zastosowań przedoperacyjnego i pooperacyjnego leczenia systemowego;
- 3) wskazań do leczenia chirurgicznego w postępowaniu paliatywnym.

Zakres wiedzy teoretycznej:

- 1) wskazania do pierwotnego leczenia chirurgicznego o założeniu radykalnym i paliatywnym w nowotworach (posiedzenia wielospecjalistyczne);
- 2) zastosowanie leczenia chirurgicznego w postępowaniu paliatywnym u chorych na nowotwory;
- 3) zasady chirurgicznego leczenia w nowotworach;
- 4) ocena wyników chirurgicznego leczenia chorych na nowotwory.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

- 1) złożenie kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;

- 2) zaliczenie sprawdzianu z umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika specjalizacji wykonanych przez lekarza zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 4 tygodnie (20 dni roboczych).

Miejsce stażu: jednostka posiadająca akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie chirurgii onkologicznej lub ww. stażu.

Miejsce realizacji dyżurów medycznych: w miejscu realizacji stażu podstawowego.

3. Staż kierunkowy w zakresie ginekologii onkologicznej

Cel stażu:

uzyskanie wiadomości i umiejętności w zakresie:

- 1) ustalania wskazań do leczenia chirurgicznego w nowotworach kobiecego układu płciowego;
- 2) postępowania skojarzonego z udziałem leczenia systemowego;
- 3) wiadomości dotyczących profilaktyki raka szyjki macicy.

Zakres wiedzy teoretycznej:

- 1) rozpoznawanie nowotworów narządu płciowego kobiety w stadium przedinwazyjnym i inwazyjnym;
- 2) profilaktyka nowotworów układu płciowego kobiety;
- 3) określanie stopnia klinicznego zaawansowania;
- 4) zasady skojarzonego leczenia (posiedzenia wielospecjalistyczne);
- 5) ocena wyników i obserwacja po leczeniu.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

- 1) złożenie kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
- 2) zaliczenie sprawdzianu z umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika specjalizacji wykonanych przez lekarza zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 4 tygodnie (20 dni roboczych).

Miejsce stażu: jednostka posiadająca akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie ginekologii onkologicznej lub ww. stażu.

Miejsce realizacji dyżurów medycznych: w miejscu realizacji stażu podstawowego.

4. Staż kierunkowy w zakresie hematologii

Cel stażu:

uzyskanie wiadomości i umiejętności w zakresie:

- 1) rozpoznawania nowotworów układu krwiotwórczego i chłonnego;
- 2) hematologicznych powikłań występujących w nowotworach (powikłania chorób i leczenia);
- 3) leczenia chorych na nowotwory układu krwiotwórczego i chłonnego;
- 4) odległych następstw leczenia oraz postępowania w nawrotach nowotworów układu krwiotwórczego i chłonnego.

Zakres wiedzy teoretycznej:

- 1) rozpoznawanie i leczenie nowotworów układu krwiotwórczego (posiedzenia wielospecjalistyczne);
- 2) postępowanie w zespołach mielodysplastycznych i białaczkach;
- 3) rozpoznawanie i leczenie chłoniaków (posiedzenia wielospecjalistyczne);
- 4) powikłania zakrzepowo-zatorowe w przebiegu nowotworów;
- 5) zaburzenia układu czerwono krwinkowego i krwinek białych oraz płytek w przebiegu nowotworów oraz ich leczenia;
- 6) zasady krwiolecznictwa w onkologii;
- 7) przeszczepianie komórek krwiotwórczych ze szpiku lub z krwi obwodowej, (zasady, wskazania i przeciwwskazania, dobór dawców).

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

- 1) złożenie kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
- 2) zaliczenie sprawdzianu z umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika specjalizacji wykonanych przez lekarza zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 4 tygodnie (20 dni roboczych).

Miejsce stażu: jednostka posiadająca akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie hematologii lub ww. stażu.

Miejsce realizacji dyżurów medycznych: w miejscu realizacji stażu podstawowego.

C – Szkolenie umiejętności wykonywania zabiegów i procedur medycznych

Oznaczenie procedur:

Kod A – wykonywanie samodzielne z asystą lub pod nadzorem kierownika specjalizacji albo lekarza specjalisty przez niego wyznaczonego (liczba);

Kod B – w których lekarz uczestniczy jako pierwsza asysta (liczba).

Wykaz i liczba zabiegów oraz procedur medycznych, które lekarz jest zobowiązany wykonać samodzielnie i do których jest zobowiązany asystować w trakcie realizacji stażu podstawowego:

Zabiegi/procedury medyczne	kod A	kod B
1. planowanie procesu diagnostycznego i leczenia – rozpoznawanie wstępne	150	0
2. planowanie procesu diagnostycznego i leczenia – monitorowanie przebiegu leczenia	150	0
3. planowanie procesu diagnostycznego i leczenia – obserwacja po zakończeniu leczenia	150	0
4. samodzielna interpretacja wyników badań dodatkowych wykonywanych w chorobach nowotworowych: – badania laboratoryjne: morfologia krwi, wskaźniki biochemiczne, układ krzepnięcia, mocz, markery surowicze)	200	0
5. samodzielna interpretacja wyników badań dodatkowych wykonywanych w chorobach nowotworowych: – rentgenogram klatki piersiowej	50	0
6. samodzielna interpretacja wyników badań dodatkowych wykonywanych w chorobach nowotworowych: – rentgenogram układu kostnego	25	0
7. samodzielna interpretacja wyników badań dodatkowych wykonywanych w chorobach nowotworowych: – komputerowa tomografia i rezonans magnetyczny (interpretacja i opis)	100	0

Zabiegi/procedury medyczne	kod A	kod B
8. samodzielna interpretacja wyników badań dodatkowych wykonywanych w chorobach nowotworowych: – badania ultrasonograficzne (interpretacja opisu)	50	0
9. samodzielna interpretacja wyników badań dodatkowych wykonywanych w chorobach nowotworowych: – badania radioizotopowe (interpretacja opisu)	50	0
Łącznie	925	0

D – Pełnienie dyżurów medycznych

Lekarz pełni dyżury medyczne w wymiarze przeciętnie 10 godzin 5 minut na tydzień lub wykonuje pracę w systemie zmianowym lub równoważnym czasie pracy, w maksymalnym czasie pracy dopuszczonym w przepisach o działalności leczniczej, tj. w wymiarze przeciętnie 48 godzin na tydzień, w tym dyżur medyczny, w przyjętym okresie rozliczeniowym. Lekarz może pełnić towarzyszące lub samodzielne dyżury medyczne. Kierownik specjalizacji w porozumieniu z kierownikiem podmiotu lub komórki organizacyjnej tego podmiotu wyraża, za pomocą Systemu Monitorowania Kształcenia (SMK), zgodę na pełnienie samodzielnych dyżurów medycznych przez lekarza odbywającego szkolenie specjalizacyjne.

W przypadku dyżurów medycznych odbywanych w trakcie stażu kierunkowego, lekarzowi przysługuje możliwość wyboru miejsca odbywania dyżurów. Lekarz może odbywać dyżury medyczne w jednostce prowadzącej szkolenie specjalizacyjne lub w jednostce prowadzącej staż kierunkowy. Decyzję w tym zakresie lekarz podejmuje w porozumieniu z kierownikiem specjalizacji.

Przebieg i organizacja dyżurów medycznych odbywa się na zasadach określonych w przepisach ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentysty.

E – Samokształcenie

Lekarz zobowiązany jest do ciągłego i aktywnego samokształcenia w celu pogłębiania swojej wiedzy, śledzenia postępów w dziedzinie onkologii klinicznej, a w szczególności korzystania z polecanych pozycji piśmiennictwa, uczestniczenia

w posiedzeniach edukacyjnych towarzystw naukowych, napisania publikacji i udziału w innych formach samokształcenia wskazanych przez kierownika specjalizacji.

1. Studiowanie piśmiennictwa

Lekarz powinien korzystać z aktualnych podręczników i czasopism naukowych z zakresu onkologii klinicznej, a także z innych źródeł wiedzy, wskazanych przez kierownika specjalizacji.

2. Uczestniczenie w działalności edukacyjnej

Lekarz powinien uczestniczyć w posiedzeniach naukowych oraz konferencjach i zjazdach Polskiego Towarzystwa Onkologii Klinicznej oraz Polskiego Towarzystwa Onkologicznego, oraz innych wydarzeniach edukacyjnych organizowanych przez instytucje działające w zakresie ochrony zdrowia. Od lekarza oczekuje się również wygłoszenia 2 referatów na posiedzeniach naukowych wymienionych towarzystw lub zebraniach naukowo-szkoleniowych jednostki, w której jest prowadzone szkolenie specjalizacyjne.

3. Przygotowanie publikacji

Lekarz jest zobowiązany do napisania pracy naukowej, opublikowanej w recenzowanym czasopiśmie medycznym, której lekarz jest autorem lub współautorem, lub pracy poglądowej na temat objęty programem specjalizacji.

4. Dodatkowe dni na samokształcenie

Lekarzowi odbywającemu kształcenie specjalizacyjne przysługuje od dnia 1 stycznia 2019 r., 6 dni rocznie na samokształcenie, przeznaczonych na udział w konferencjach, kursach naukowych, kursach doskonalących i innych szkoleniach, związanych bezpośrednio z realizowaną przez lekarza dziedziną szkolenia specjalizacyjnego, zgodnie z wyborem i potrzebami edukacyjnymi lekarza. Termin i sposób wykorzystania przez lekarza dodatkowych dni na samokształcenie wskazuje w uzgodnieniu z lekarzem kierownik specjalizacji poprzez odpowiednie skrócenie innych obowiązkowych elementów szkolenia specjalizacyjnego. Skrócenie to nie może dotyczyć kursów specjalizacyjnych a jedynie stażu podstawowego lub staży kierunkowych, przy czym wszystkie elementy szkolenia specjalizacyjnego (staże) muszą być zrealizowane i zaliczone. Kierownik specjalizacji w pierwszej kolejności

decyduje o odpowiednim skróceniu czasu trwania stażu podstawowego, a jedynie w przypadku braku takiej możliwości odpowiednio skraca czas trwania staży kierunkowych, przy czym staż kierunkowy nie może ulec skróceniu o więcej niż połowę czasu trwania przewidzianą programem specjalizacji. Dodatkowe dni na samokształcenie niewykorzystane w danym roku specjalizacji nie przechodzą na kolejne lata szkolenia specjalizacyjnego.

V. OCENA WIEDZY I UMIEJĘTNOŚCI PRAKTYCZNYCH

1. Sprawdziany i kolokwia z wiedzy teoretycznej

Lekarz jest zobowiązany do:

- 1) zaliczenia sprawdzianu lub kolokwium na zakończenie każdego kursu specjalizacyjnego z zakresu wiedzy objętej programem kursu (u kierownika kursu);
- 2) złożenia kolokwium na zakończenie każdego stażu z zakresu wiedzy objętej programem stażu (u kierownika stażu/kierownika specjalizacji).

2. Bieżąca ocena oraz sprawdziany umiejętności praktycznych

Kierownik specjalizacji lub kierownik stażu dokonuje bieżącej oceny umiejętności praktycznych nabywanych przez lekarza, w czasie poszczególnych staży.

Lekarz jest zobowiązany do zaliczenia sprawdzianu z umiejętności praktycznych (objętych programem stażu), tj. zaliczenie przez lekarza zabiegów i procedur medycznych wykonanych samodzielnie z asystą lub pod nadzorem kierownika specjalizacji albo lekarza specjalisty przez niego wyznaczonego (kod A) lub zabiegów i procedur medycznych, w których lekarz uczestniczy jako pierwsza asysta (kod B). Zaliczenie zostaje odnotowane w Elektronicznej Karcie Specjalizacji.

3. Ocena pracy naukowej lub pogładowej

Kierownik specjalizacji ocenia i zalicza przygotowane przez lekarza opracowanie teoretyczne objęte programem specjalizacji: pracę naukową lub pogładową.

VI. CZAS TRWANIA SZKOLENIA SPECJALIZACYJNEGO

Czas trwania szkolenia specjalizacyjnego w zakresie onkologii klinicznej dla lekarzy posiadających specjalizację I lub II stopnia, lub tytuł specjalisty w dziedzinie radioterapii onkologicznej wynosi 3 lata.

Przebieg szkolenia specjalizacyjnego			
Nr kursu	Kursy specjalizacyjne:	Czas trwania	
		liczba tygodni	liczba dni roboczych
1.	Kurs wprowadzający: „Podstawy onkologii klinicznej”	1	5
2.	Kurs: „Radiodiagnostyka i inne metody diagnostyki obrazowej”	0,6	3
3.	Kurs: „Patomorfologia nowotworów”	0,6	3
4.	Kurs: „Hematoonkologia”	0,6	3
5.	Kurs: „Podstawy opieki paliatywnej w onkologii”	0,6	3
6.	Kurs: „Psychoonkologia w praktyce lekarzy onkologów”	0,6	3
7.	Kurs: „Mięsaki tkanek miękkich i kości”	0,4	2
8.	Kurs: „Czerniak i inne nowotwory skóry”	0,4	2
9.	Kurs: „Nowotwory układu pokarmowego”	0,6	3
10.	Kurs: „Nowotwory głowy i szyi oraz ośrodkowego układu nerwowego”	0,4	2
11.	Kurs: „Podstawy genetyki i immunologii klinicznej w onkologii”	0,4	2
12.	Kurs: „Rak piersi”	0,4	2
13.	Kurs: „Nowotwory płuca i klatki piersiowej”	0,6	3
14.	Kurs: „Nowotwory układu moczowo-płciowego”	0,6	3
15.	Kurs: „Nowotwory kobiecego układu płciowego”	0,6	3
16.	Kurs: „Nowotwory układu chłonnego”	0,4	2

Przebieg szkolenia specjalizacyjnego			
17.	Kurs „Nowotwory narządów i gruczołów układu wydzielania wewnętrznego”	0,4	2
18.	Kurs: „Powikłania leczenia stosowanego u chorych na nowotwory”	0,4	2
19.	Kurs: „Badania kliniczne w onkologii”	0,4	2
20.	Kurs: „Przetaczanie krwi i jej składników”	0,4	2
21.	Kurs: „Orzecznictwo lekarskie”	0,6	3
22.	Kurs: „Profilaktyka i promocja zdrowia”	0,4	2
23.	Kurs atestacyjny (podsumowujący): „Onkologia kliniczna – aktualne zasady postępowania diagnostyczno-terapeutycznego w onkologii”	1	5
Łącznie czas trwania kursów specjalizacyjnych		12 tyg. i 2 dni	62
Nr stażu	Staż kierunkowe:	Czas trwania	
		liczba tygodni	liczba dni roboczych
1.	Staż podstawowy w zakresie onkologii klinicznej	107	535
2.	Staż kierunkowy w zakresie chirurgii onkologicznej	4	20
3.	Staż kierunkowy w zakresie ginekologii onkologicznej	4	20
4.	Staż kierunkowy w zakresie hematologii	4	20
Łącznie czas trwania staży kierunkowych		119 tyg.	595
Samokształcenie		3 dni	3
Łącznie czas trwania kształcenia specjalizacyjnego		132 tyg.	660
Urlopy i dni wolne od pracy:		Czas trwania	
		liczba tygodni	liczba dni roboczych

Przebieg szkolenia specjalizacyjnego		
Urlop szkoleniowy na przygotowanie i przystąpienie do PES	1 tydz. i 1 dzień	6
Urlopy wypoczynkowe	15 tyg. i 3 dni	78
Dni ustawowo wolne od pracy	7 tyg. i 4 dni	39
Łącznie czas trwania szkolenia specjalizacyjnego	156 tyg. i 3 dni	783
Dodatkowe dni na samokształcenie (6 dni w każdym roku specjalizacji) przeznaczone na udział w konferencjach, kursach naukowych i doskonalących i innych szkoleniach w danej dziedzinie specjalizacji do wyboru lekarza		18

VII. PAŃSTWOWY EGZAMIN SPECJALIZACYJNY

Szkolenie specjalizacyjne w dziedzinie onkologii klinicznej kończy się Państwowym Egzaminem Specjalizacyjnym, który składa się z egzaminu testowego i egzaminu ustnego:

- 1) egzamin testowy stanowi zbiór pytań z zakresu wymaganej wiedzy określonej w programie specjalizacji, zawierających pięć wariantów odpowiedzi, z których tylko jeden jest prawidłowy;
- 2) egzamin ustny zawiera pytania problemowe, dotyczące wymaganej wiedzy określonej w programie specjalizacji.

**Załącznik do programu specjalizacji
w dziedzinie onkologii klinicznej**

STANDARDY AKREDYTACYJNE PODMIOTÓW SZKOLĄCYCH

– warunki, jakie musi spełnić jednostka w celu zapewnienia realizacji programu specjalizacji w dziedzinie onkologii klinicznej

Podmiot prowadzący szkolenie specjalizacyjne jest zobowiązany spełnić poniższe standardy akredytacyjne:

1. W zakresie prowadzenia działalności odpowiadającej profilowi szkolenia specjalizacyjnego:

- a) posiadanie w swojej strukturze organizacyjnej oddziału onkologii klinicznej lub innej komórki organizacyjnej posiadającej status podmiotu wykonującego działalność leczniczą, potwierdzoną w Księdze Rejestrowej właściwym kodem charakteryzującym specjalność komórki organizacyjnej zakładu leczniczego, posiadanie łóżek przeznaczonych dla pacjentów, którym udziela się świadczeń zdrowotnych z zakresu onkologii klinicznej,
- b) posiadanie poradni onkologicznej lub poradni chemioterapii w strukturze oddziału/jednostki,
- c) szkolenie specjalizacyjne powinno odbywać się w szpitalnych oddziałach onkologii klinicznej pracujących systemie w całodobowym.

Podstawą uzyskania akredytacji jest wykonywanie procedur wskazanych w stażu podstawowym.

2. W zakresie zapewnienia warunków organizacyjnych umożliwiających realizację programu specjalizacji i samokształcenia określonej liczbie lekarzy:

- a) posiadanie odpowiedniego pomieszczenia dydaktycznego, wyposażonego w sprzęt audiowizualny, dostęp do Internetu oraz podstawowe podręczniki i czasopisma naukowe z zakresu objętego programem specjalizacji.

3. W zakresie zapewnienia pełnienia nadzoru nad jakością szkolenia specjalizacyjnego:

- a) posiadanie komisji lub powołanie osoby odpowiedzialnej za ocenę jakości szkolenia, organizowanie cyklicznych spotkań z lekarzami odbywającymi

szkolenie specjalizacyjne, przyjmowanie i analizowanie zgłaszanych przez lekarzy uwag dotyczących problemów w realizacji ww. szkolenia.

4. *W zakresie zapewnienia monitorowania dokumentacji szkolenia specjalizacyjnego danego lekarza:*
  - a) okresowa kontrola kart szkolenia specjalizacyjnego oraz indeksów wykonanych zabiegów i procedur medycznych lekarzy odbywających szkolenie specjalizacyjne,
  - b) weryfikacja terminowości odbywania i zaliczania kursów specjalizacyjnych, staży kierunkowych oraz wykonywania zabiegów i procedur medycznych objętych programem specjalizacji, dokonywana przez komisję lub osobę odpowiedzialną za ocenę jakości szkolenia.

5. *W zakresie zapewnienia odpowiedniej kadry:*
  - a) posiadanie kadry specjalistów, którzy mogą pełnić funkcję kierownika specjalizacji.

6. *W zakresie zapewnienia sprzętu i aparatury niezbędnych do realizacji programu specjalizacji:*
  - a) posiadanie sprzętu i aparatury niezbędnych do realizacji świadczeń gwarantowanych z zakresu leczenia szpitalnego w trybie hospitalizacji o profilu: onkologia kliniczna – co najmniej pierwszy poziom referencyjny, zgodnie z przepisami regulującymi zasady realizacji świadczeń gwarantowanych z zakresu leczenia szpitalnego.

7. *W zakresie udzielania świadczeń zdrowotnych umożliwiających zrealizowanie programu specjalizacji określonej liczbie lekarzy:*
  - a) prowadzenie działalności polegającej na udzielaniu specjalistycznych świadczeń opieki zdrowotnej w dziedzinie onkologii klinicznej,
  - b) udzielanie specjalistycznych świadczeń zdrowotnych, w tym wykonywanie procedur odpowiedniego rodzaju, w zakresie i liczbie umożliwiającej wszystkim lekarzom odbywającym szkolenie specjalizacyjne, w danej jednostce, realizację programu specjalizacji, w tym wykonanie procedur medycznych określonych w programie specjalizacji; liczba hospitalizacji lub

wizyt ambulatoryjnych (chorzy z poszczególnymi rozpoznaniem leczenia systemowo) na jedno miejsce szkoleniowe powinna wynosić przynajmniej:

- rak piersi – 60,
- nowotwory głowy i szyi – 20,
- nowotwory płuca i opłucnej – 60,
- nowotwory układu pokarmowego – 80,
- nowotwory układu moczowo-płciowego – 60,
- nowotwory kobiecego układu płciowego – 40,
- nowotwory układu chłonnego i krwiotwórczego – 30,
- czerniaki i mięsaki – 30,
- nowotwory narządów i gruczołów wydzielania wewnętrznego – 20
(w sytuacji, gdy w podmiocie szkolącym nie prowadzi się leczenia niektórych schorzeń, realizacja tego wymogu może nastąpić w ramach realizacji stażu kierunkowego),

c) podpisanie umów z jednostkami akredytowanymi na realizację staży kierunkowych określonych w programie specjalizacji, których jednostka nie zapewnia w ramach swojej struktury organizacyjnej.

8. W zakresie zapewnienia lekarzom odbywającym szkolenie specjalizacyjne pełnienia dyżurów medycznych:

a) zapewnienie pełnienia dyżurów medycznych w wymiarze określonym w programie specjalizacji lub wykonywania pracy w systemie zmianowym lub równoważnym czasie pracy w maksymalnym czasie pracy dopuszczonym w przepisach o działalności leczniczej.